

אִירָה נְאֵירָה

Γ Τ Μ Ν Α Σ Μ Α

OPKOLOGIKON,

Sub Formali Politico - Historico
Exhibitum,

Quod

Consensu & Approb: Ampliss: Fac: Phil:
Acad. Aboënsis.

P R A E S I D E

Plur. Reverendo & Praeclarissimo Viro,

D^N. M[·] AND[·] WANOCCHIO,
Philosoph. Pract. Historiarumq; Prof.
celeberrimo, Præceptore, Promotore & Be-
nefactore, officiosissimo animi cultu ju-
giter devenerando.

Τῶν σωφρόνως Φιλοσοφίαν ἐπικείσει, publici
speciminiis loco modestè subjicie

JOHANNES C. JULINUS,
Austro - Finl.

Die 29. Novemb. Anno τῆς Χειρογονίας
M. DC. LXXXIV.

ABOË, Imp. apud Joh. L. WALLIUM, A. T.

Reverendiss: in CHRISTO Patri ac Domino,
DN. JOHANNI GEZELIO,
S.S. Theol. Doctori, inclutæq; Diœ-
cesis Aboënsis Episcopo Eminentissimo,
Academiæ Pro-Cancellario & Consisto-
rii Ecclesiastici Præsidi longè gravissimo;
Domino ac Patrono magno, humilimâ men-
te æternum suspicioendo.

Nee Non
Maxime Reverendus, Praecl^lentissimus atq; Pra-
Clarissimus VIRIS:

DN. RECTORI MAGNIFICO;
DN. Consist. Eccl. Vice. PRÆSIDI
& Professori Primario :

ut & ceteris

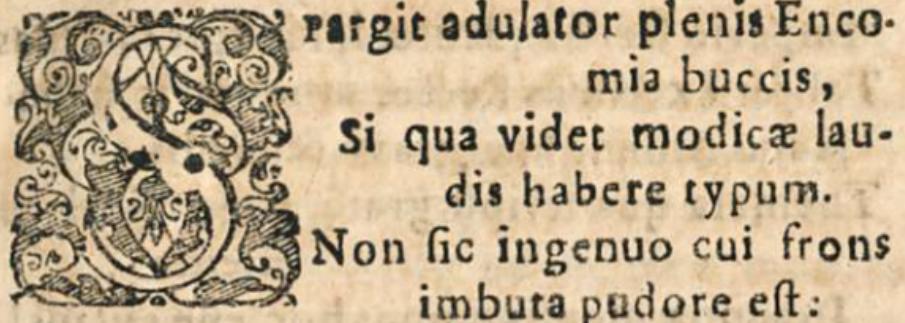
Dicti Consist. DNN. ASSESSORIBUS
gravissimis, celeberrimis, Mæcenatibus & Pro-
motoribus ut benignissimis, ita submissâ reve-
rentia ætatem devenerandis, observandis.

Item,

Plurimum Reverendo & Praclarissimo

DN. M. HENRICO M. FLORINO
Pastori in Pemar & Districtus Halikoënsis Prä-
posito vigilantissimo; Promotori, Evergetæ &
Nutritio antehac, ut propensissimo, ita obse-
quioso animi cultu semper prosequendo.

SALUTEM & PROSPERITATEM!

pargit adulator plenis Enco-
mia buccis,
Si qua videt modicæ lau-
dis habere typum.
Non sic ingenuo cui frons
imbuta pudore est:

Quem primo fas sit commemorasse loco,
Consultat variè; librat præconia prima,
Nè recitet magnis somnia vana viris.
Ante viros interq; viros licet an dubitare,
Ad te cur primum carmine ritè vocer;
Abodicâ ditione sacris moderamine quando
Ipse praes Praeful, Theologumq; decus?
Cœpi anceps pēdere inter vel spesq; metusq;
Et nunc penderem proximiorq; metu:
Ni mihi speranti Phæbus dixisset in aurem:
Cum miti ac leni Præfule causa tibi est.
Has igitur tibi primitias jam dedico tandem,
Cum me paupertas mittere dona vetet.
Parva quidem mitto munuscula; parva, sed
ajunt,

Sæpe solent magnis esse probata viris!
Magnificus Rector, pariter venit hic me-
morandus,

Aonii nostri lucida stella choi.
Qualem se toti præstat Sol aureus orbi

Imperio stellas qualiter ipse regit ; (nas
Taliter Excellens Rector moderaris habe-
Hujus Athenæi, pergravis & facilis.

Themata quæ scripsi, gratâ, rogo, perlege
mente,

Ingenua mentis munus hoc esse putans !
Se a mihi Doctoris celebris faciet veneranda

Demissis oculis confacienda venit,
Abodice templi est Pastor dignissimus idem

Ingens Thejologus, Religionis apex.

Quis nō te, Doctor Svenoni, magne Patrone,
Submissè observet, cernuus atq; colat?

Hoc igitur, Doctor Primarie, honosq; Lycei
Humanâ munus suscipiente mente meum !

Palladii occurrit pariter Flachsenius alter

Thejologus, Christi Pastor ovile regens :
Dotibus hunc cuuictis pia numina valde be-
ârunt,

Quem veluti patrem culta juventa colit.
Estq; vir Excellens clarâ virtute verendus,
Cui charites blandæ grande tulere decus:
Huic cupiam simul has tenues sacrare Ca-
mænas,

Ingenua mentis pignora certa meæ!
En tibi Charta, virum novit quem casus ergo ortus;
Est hic Petrus(Finnia quem genuit.

Atta-

Ateamen est illo felix Academica pubes,
Quæ Præceptorem gaudet habere pium.
Sit felix nimium, verbis fax livida desit,
Quod talem genuit patria terra virum:
Tu modo sobmissæ nè despice munera
Sic durent vitæ mollia fata tuæ! (mentis,
Carmen, Flackeni Clarissime, perlege nostrum.
Si vacat, & veri pignus honoris habe.
Commemorare decet, qua tu cœlestia cura
Corpora perlustras, sydereasq; vias;
Unde soles casus prædicere sæpe futuros,
Quin quoq; Christicolis fata benigna sonas
Des veniā juveni, supplex te carmine posco,
Si nequeam meritis digna referre tuis.
Annon Eximia Florinus laude feretur,
A quo tot fructus docta juventa capit?
Floribus Eusebies aspersus, & undique
rorans
Sicq; gregi Christi pabula grata parat.
Te Promotorem fidum & facilem favi-
torem,
Te mihi dictabo Patris & esse loco!
Quid tibi *Walsteni* referam clarissime Rector,
Pro tantis meritis fautor amande tuis?
Quā bon, ac faciliis nobis fueris moderator,
Os animusq; simul dicere deficiunt,

Aurū non habeo, flavorū pondere prorsus
Destituor lapidum; hæc carmina dignus
O vos Patroni, Macenatesque benigni, (habe.
Ulp̄ possum, cūctos pectore & ore precor:
Spectetis vultu juvenilia scripta sereno,
Nil poterit quicquam gratius esse mihi!
Astripotens celsi Rex & moderator O-
lympi,
Audies qui prona supplicis aure preces,
Doctores tantos fac nostra Ecclesia cernat!
Scandentes salvos, Pulpita Sacra diu!

Ceu optat

Reverendiss. in Christo Patr.

Vestrarumq; max: Rev: Dign.

ut &

Vest. Praclarit.

Humillimus eliens cultorq;

officissimus

JOHANNES JULINUS,

Auctor & Resp.

Εἰσοδ̄ θρωπού ή της Προσάυλιου.

Ανθρωπος τῇ Φύσει δὲ τὸ ζῆμον τὸ ὄλως πολὺν
κὸν, εἰς τὸ σεβαστῆναι τὴν σὺν ἐτέροις Θυγήτοις
τοῖς νοητοῖς ἐπιειρίαν· καὶ δὲ μὴ ἡ αἱ Θῆρες, ὅτι
εἰς τὰ σπήλαια ἐπὶ τὰς αὐτὰς Φωλες ἀναχωρήσαντες
κατὰ Φύσιν μονιὸν, διὸ ἡ αἱ πεῖσται πλανώμενον.
Οἱ τοιχαρεῖν ἡρεμίται μισάνθρωποι καὶ αὐτόλιδες ἀνευ^τ
τῆς πολιτείας καὶ συνοικίας Διάγοντες. εἰληθῶς ἐλεεινοὶ^τ
καὶ μὴ ἑσυτοῖς, διὸ ἐτέροις χρήσιμοι· πᾶς γὰρ τὸ πλη-
σίον ἐπιμελήσονται, εἰ μὴ τὴν ἐπιειρίαν φιλήσωσι; πᾶς
τὰς ἔργας τὸ ἀγούπης εἰς ἀλλήλων ποιήσωσιν οὐ τέξω τὸ^τ
πλιγεύματος ἀθηλατώμενοι; πᾶς εἰφεξῆς η ἐκ-
ειλησία καὶ τὸ πλεόν τὸ πόλεως οἰκοδομηθήσεται; Διὸ
τῷτο, οὐ θεὸς τὸ γένος αὐτορώπινον διὰ ἀγγελῶν, ἀλλὰ
διὰ αὐτορώπων διδάσκοντα προειλέτο, καὶ Διὸς πάντην τὴν
αἰτίαν αὐτὸς ὁ τελεῖς καὶ περάκις μεγιστος τὰ οἰαντά
δῶρα τοῖς αὐτορώποις ἀθετοκίλως Διαγενερέμηκεν,
διὸ δέντε πάντα, ἀλλ' ἐκάστοις καὶ ἀνάγκην τὰ ὀφείλι-
μα μετέδωκεν, ὁ δεν καὶ η ἀναγκαιότης τὸ πραγμάτων
χρησιμολάταν πέφυκε· η δὲ τῶν κηδυμάτων κοιρῶνία
Διὸ συμβιώσεως ἀθεταλῶς ὑπάρχει. Αὐτόδεν η πε-
λετεῖσι, η πάξισι, καὶ η φιλανθρωπία Διαχειρέτει. Ταῦτα
όμοίως τὸ πλατείας καὶ ρύμας ἀκεδόμησε, ταῦτα τὰς
πόλεις συγέτεξεν, ἀκαδημίας ἰδεμελίασε τὸ γεωρ-
γῶν, τεχνιτῶν, τεκτόνων, καὶ ἀλλῶν ὄμοίων ἔργαστηρα
διέτε-

διέγεξε. Ταύτην δὲ εἰς τῶν πολέων καὶ πολιτείων
ἀρχὴν, ἀτίσσειαι παλαιάιαι συμμαρτυρώστι. Περὶ¹
πάντων τότων ἡ τῶν μαθημάτων βασίστη πολιτεί-
κὴ αθηναλῶς καὶ ἀκερβῶς μετακινεῖται· Καὶ νῦν
τῶν μαθημάτων ἀπασῶν δόξα ζεύκιμότης ὑπάρχῃ
μετάλη, ὃν γένη Γερμανικὴ τὰ γεράμματα ὄρθως
γείφει. Εἰ τὰς Φερετίες ἐν Σέξι οὐντάτης ἡ λογο-
κὴ τοῦ ποντὸς θέματα θεοβλῆματα θελογι-
ζομένη τοῖς ζητημάτων ἀμφισβήτησίμων ἀνα-
σκευαστικῶς ζητημάτων συλλογή ζομένη οὐκ η-
τεῖ. Ἐπιστῆμαις μαθηματικὴν σὺν λοιπῷ φιλοσοφίᾳ
ἀπάντην ἀμαχρηστικούς εἰσιν καὶ λεπτόλογούς ταῖς,
ἄις τῆς πολιτικῆς, ποσαύτην ἐτίνα ἀξίοις καὶ πιεστικαῖς,
ῶς ἀμφισβήτειν ἔμει, ἀρχαὶ δυνατὸν σκέψην τοφὸν
ἀγνοεῖν; Εἴ τότε τῷ μαθήματι, ποὺ ἐγὼ τῆς
ἀσκήσεως ἔνεκα τῷ ποτεούσι μαθηματικού, πΕΡΙ ΤΩΝ
ΟΡΚΩΝ ἐξελεξάμην, ὁ ἔνδεκα ποτεούσι μαθηματικού
χρυσοὶ καὶ τὸ δυνατόν μηδιέγεραψα, μάλιστα
εἶδὼς τὸν ὄρκον τῆς ἀληθέας βεβαίωσιν, καὶ
τῆς ἀνιλογίας πέρας εἶναι· Ταύτην δὲ τὴν εἰσ-
οδον ελληνιστὶ ἐγραψα, μηδαμῶς ἀλαζονεῖς χά-
ρειν, ἀλλὰ τὰν συγγερεφέων ἔνεκα, δῶς τὸν συ-
γγενώμην κύριον ἀναγνώσσει ἔνυσε, καὶ ἔμει λίαν σκ-
έξαρθρεις· Εἶτα τὸν

THESE. PRIM.

I. N. D. N. J. C. S. G. H.

THESIS PRIMA.

Ilicet aureum sit moni- Philon.
cum cuiusdam dicentis:
κάλλισον καὶ βιωφελέ-
σατος καὶ αρμοτον λε-
γικῆ φύση τὸ ανώμοτον,
ὕτως ἀληθεύειν ἐφ' ἑκάστῳ δεδιδαγμένῃ,
ὡς τὸς λόγους ὄρκους εἶναι νομίζεσθαι. i.e.
Optimum atq[ue] utilissimum & rationali
naturae convenientissimum est juramento
abstinere, atq[ue] ita se veritati affirfacere
ut verba pro juramento accipiantur. Qui Hierocl.
bus itidem verbis consonant sequentia: ad aur.
ὅ σέβες ὄρκον τὸν ἀρχῇ προσαγγείλας τὴν Ιαρ.
δυστοχὴν τὸν ὄμνύναι, πι ποστέτει ποτὲ τῶν
ἐνδιχομένων καὶ αόριστον τῆς ἐκβάσιος
ἔχοντων θέ πέριτος ταῦτα γένορ οὐ μηρεὶ καὶ
μετεπίτοντα, Διὸς γέ τε ἄξιον ἐπ' αὐτοῖς ὄ-
μνύναι εἴτε ἀσφαλέσ. Qui in principio
dixerat, Iurandum reverere, eo ipso
præcepérat abstinere a jurando de his quæ
A possunt

2 possunt fieri & non fieri, & incertum habent casus exitum. Talia enim & parvus
Philo. ducenta sunt & mutabilia sunt, unde nec dignum de iis jurare nec tutum. Imo,
ο το σπεδαις λόγος ὅρκος εστι Βέβαιος,
ἀκλινής, αψευδεσατος.

Joseph. Quod de Elenis pariter dictum juvenimus: Πάντες ἡρη-
τεν υπ' αὐτῶν ιχυρώτερον ὅρκος. Το δὲ ο-
μούειν αὐτοῖς περιίσταται: Una cum hac

Clem. As- viri quadrati nota. τὸ πιστὸν τῆς ὁμολο-
lex. γίας εν αμεταπτώτῳ καὶ ἐδρεῖῳ δικτύῳ
βίω τε καὶ λόγῳ. Unde motus Comicus
dicit: ὅρκος Βέβαιος δεινὸν αὐτοῦ μό-
ρον.

Alexis Com. Nihilominus tamen attestantibus
cum profanis tum sacris Scriptoribus Juramentum & licitum & necessarium est;

Halicarn. cum & olim fuerit πλευτεία πίσις ἀπό-
στιν αὐτοῖς ἐλλησί πε καὶ βαρβάροις,
ην δεῖς πώποτε ἀναιρήσει χρόνος, ηδὶ ὅρ-
κων, καὶ σπουδῶν ἐγγυητος Θεός πιστεύη-
νη τῶν συμβάσεων: Ultima fides inter
homines tum Græcos tum barbaros, quam
nulla delebit aetas, est ea, que per jura-

Diod. Sic ea pacta sponsores adhibet Deos. Unde o-
cul. lim & Ægyptiis Jusjurandum erat,

Philο μεγίστη παρατρόποις πίσις, maxima fi-
des hominibus, inter se; Quibus simile
est

est illud: ὅρκῷ μαρτυρίᾳ Θεῷ μετεγγινατῷ ἀμφισβητήσεις, Dei testimonium est Jurandum de re, de qua ambigitur. Hinc maxima semper vis iurandi fuit ab omni ævo, apud omnes populos, circa contractus, promissa & pollicitationes; cum sit religiosa affirmatio, quod autem Deo quasi teste promiseris affirmate, id tenendum est. Idcirco majores nostri, nullum vinculum ad astrigendam fidem jurejurando arctius esse voluerunt: siquidem

Hug.
Grot.

Cie. 1, 1.
& 3, off.

Mens excitari jurejurando solet,
Ut bina diligenter evitet mala,
Culpari amicis & Deos offendere.

Sophoc.
Hipp.

Hinc quævis poena perjuris imminere
hunquam non credita est; ut Poëta dixit Hesiod.
le juramento:

- - - clades mortalibus unde
Adveniunt, quoties fallaci pectori jurant.
mo voluntas quoq; sine facto poenam in
se accenseret, Posteritasq; majorum de-
icta lueret, quemadmodum narratur
de Glaucō Epicydide, qui deliberaverat
autum an juratam de deposito fidem fal-
eret: unde Poëta.

Pyth.

At juramento quedam est sine nomine
proles.

Herodot

*Trunca manus, strunca pedes: rame
impere magno
Advenit, atq; omnem vastat stirpemq;
domumq;.*

Quam historiam recitans alter ita σηματικῶς concludit:

Juvenal. *Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
Cuna apud veteres etiam juramentum
tantæ dignitatis, tantæq; fuerit aestima-
tionis, lubens contemno Effæorum, Ma-
nichæorumq; erroneous opinionem, pri-
fco ævo ulla juramenta non admittenti-
um; imo Anabaptistarum, Socinianorum,*

Euseb. I. 9. prep. *veterumq; Basiliidianorum impiam de his
Ev. c. II. assertione in nominasse, refutasse est; cum
sana in primis ratio dictaret hæc christia-
no non esse illicita: oriuntur quippe ex
recta fide in Deum; quia, qui jura-
nat r̄t̄ μείζον ὅμνυσι teste Apostolo*

Chemn. in decal. *Cui testimonium perhibet, quod omnia
ei sint comperta, quod sit veritatis a-
mans & vindex perjurii, quodq; perju-
ros punire possit. Utilitati quoq; no-
stræ inserviunt jurantes; nostræ quidem,
quia plus fidei habetur juranti, quam
simpliciter affirmanti, unde proverbium
juramentum confirmat alatum: proximi
vero, quia innocentes juramentis libe-
rantiū: à periculis, imò occasio fallendi
aliis,*

alios, præciditur. cum peccatum non sit jurare, sed pejerare enorme sit deli- Aug. Ep. &um. Patriarchæ itidem & Apostoli ju- 154.
rarunt, & ab aliis juramenta exegere-
runt: Angeli allevatione manuum idem
fecerunt. Salvator aliquoties usus est
particula *Amen*, quæ affirmationem cum Gerh.
interposito juramento designat, conser- Chem. &
tientibus Excell. Theologis sicut scri- Bald. Ea,
ptum est: *hanniseba baaretz jisca-* 65. 16.,
bha belohe amen. Imo certis in casi-
bus per Magistratum juramenta injungit
ipse *Jebovah*, sicq; in N. T. futurum per
Prophetam prædixit, &c ut per nomen
ejus juretur expressè præcipit, quodque
magis est, juravit ipse *in anima sua* &
alibi dicit: *semel juravi per sanctitatem meam.* Ex quibus juramenta in se licita Jer. 51x
esse, sive sint voluntaria, sive delata seu 14.
injuncta, modo alias legitima, ὡφθαλ-
μοφαρεγῶς constat.

THESIS SECUNDA.

His ita præmissis tutioni progredimur
tramite, in dolem vocabuli *Juramenti*
penitus pensantes: Certum quidem est
latii fluminis antesignanum, Tullium,
non protulisse hoc vocabulum ex abun-
danti ista modulatissimarum vocum u-
berta-

6 bertate: referunt etiam nonnulli Sene-

Vorſt. de cam dixisse: *Juramentum facere*; verum
ſuſſlate. & ille perperam citatur, ut ostendit

22. Cell. quidam. Vix ergo antiquiorem habet au-

Ant. p 76 toritatem quam Ulpiani. Priscis vero
Fest. & Latinis *Sacramentum* idem est ac *Jura-*

Paul. *Gramm.* *mentum*: Sic milites dicuntur *obſtriči*

Cicer. *Sacramento*, h. e. *Juramento* militari,
ad præstandam Imperatori fidelitatem.

Hinc qui mediante juramento adigeban-

tur, ut veritatem dicerent, *sacramento*
interrogari dicebantur, quia hoc juris-

jurandi *sacratione* interposta geritur;

Unde liquet, hæc tria vocabula pro-

Cæſ. *ισοδυναμός* haberi. Hoc tamen postre-

Tacit. *μετρία* apud auctores in Genitivo promi-

ſcīue usurpari, utpote *jus* & *jurisju-*

Apulej. *randi*. Ita enim in Atheniensium jura-

Lib. de mento formula fuit: *ἰσοπες Θεοὶ τάτων*,

DeoSoer undē *Jusjurandum* quasi *Jovis jurandum*

Cic. I. III. dictum censem. Ita Ennius: *Fides el-*

in sag. *ma apta pennis jurandum Jovis*. Et Næ-

Flaut. vius: *Jus sacratum Jovis jurandum san-*

Rud. Act *gyine*. Hinc hæc ab Auctoribus suppedi-

v. sc. 4 I. *tatæ fluunt formulæ: dare jusjurandum,*

Terent. *Terponere, imo, aliquem ad jusjurandū*

Nep. *servare jusjurandum*. *Jusjurandum in-*

Cæſ. D. *terponere, imo, aliquem ad jusjurandū*

B. C. c. *dum adigere*. *Vocabulum v. hoc jum-*

76 *mentorum est πλύσημεν, καὶ ὅκ τῶν πολ-*

λαχῶς

λαχῶς λεγομένων: vel enim accipitur. 7
(α) Pro *Juramento Promissorio*, quod est Dn. D.
de rebus futuris, quarum promissiones ju- Gyllenst.
ramento confirmantur: Vel (β) Pro Ju- Dithm.
nimento Assertorio, quod de rebus præte- M. Lud.
ritis aut præsentibus: Vel (γ) Pro Jura- Dunte,
mento Religionis, quo quis ad certam reli- p. 216.
gionem se obligat: Vel (δ) Pro *Juramento* Jo. Alth.
fidelitatis, quo Magistratus & subditi sibi
invicem ad præstandam fidelitatem obli- Johan.
gantur, ut sit in homagiis: Vel (ε) pro *Jura-*
mento Veritatis, quod a Magistratu seu
judice gravissimis de causis defertur uni
vel alteri parti, cum veritas alioquin in-
dagari non potest, ideo nec rejici debet.
Unde & necessarium imo ἵππον salutatur Suidas
ab I. C. dis: Vel (η) Pro *Juramento Volun-*
tario, quod habet locum in pactis & con-
tractibus, & a privatis hominibus defertur
& præstatur, cum contrahentes vel pa-
ciscentes utrinque se obligant, & ultero ci-
troque se devinciunt ad servandam fidem:
vocatur etiam κατωματον, ideoque cuivis Suidas
vel præstare vel rejicere liberum est. De-
nique vel (θ) Pro *Juramento Militiae*, quod Isid. 19,
& sacramentum militare dicitur, ut patuit Orig. c. 3,
paulo ante; in quo post electionem jurat
unusquisque miles se non recessurum a

militia; nisi post completa stipendia seu
militiae tempora. Et tot modis ut pluri-
mum accipitur haec vox; si cui libuerit plu-
res lustrare significationes, percurrat Poli-
ticos. Quibus ita prælibatis ad Definitionem
realem properandum; quæ ita se habet. Ju-

Definit.
Juram. ramentum est confirmatio religiosa &
necessaria rei dubia, legitima & ardua, in
qua Deus ipse eëfis invocatur, & index atq[ue]
ultor, contra mentientem appellatur. Quod
autem Dn. D. Osiander in notis Grotia-
nis statuit Juramentum proximius defini-
ti per λαζπέας, vel actum cultus divini,
non equidem infior, sed potius talem
cultum datæ definitioni involutum judico.
Generis loco Confirmationem ponō, haud
ignorans, Juramentum non esse nudam
Promissionem aut asseverationem; sed po-
tius rei promissæ aut adsertæ stabilitio-
nem; repetens illud Apostoli, ὅρκον vi-
delicet ἵναι βεβάιωσιν τῆς αληθίας οὐχ
αὐθιλογίας πέρας, haec ratione etiam distin-
sturi, tam a nuda assertione, quæ tandem ju-
ramenris confirmatur; quam alias a voto,
quod est promissio Deo facta; juramentum
vero Promissionis eu juscunque confirma-
tio. Necessariam & Religiosam dixi con-
firmationem, indicaturus tam divinum

περὶ

πράγμα non adhiberi debere, nisi magna requirente necessitate; cum alias nostræ assertioni non crederetur; imo hac ratione opposituri jurantium temeritati, quibus vel alias fides habita fuisset, tandemque hac voce partem cultus divini, imo totum cultum divinum exprimi, ceu loquitur Propheta: *in illo die jurebunt* *Ex. 19, 18*; *per Jehovam Exercitum*, i.e. verum Deum colent. Atque sic excludimus e confortio Juramentorum domesticas illas civilesque obtestationes, quibus in vulgari usu loquendi res nobis charas & caras quasi pignora interponere solemus. Exemplo Elisæi ad Eliam dicentis: *chai-Jehovah veche naphschæca im-wætzbács, &c.* *Rei dubia confirmationem* *2. Reg.* addimus, nam certa & quæ sunt in apri-
co hoc Sacramento non indigent, cumq; in foro terrestri destituimur testibus, tum primum ad cælestè forum appellamus, quod in nudis promissionibus, assertiōnibus aut obtestationibus nequaquam fit: hinc tria ad *Juramenti formam* cum D. Dithmarso pertinere constanter asseveramus; videlicet *κατάΦασιν*, nudam negotii asseverationem; *Ἐκμαρτυρίαν*, divini numinis testimonium, quod fallere no-

*Coll. Pos.
lit. de Jus-
rament.*

10 limus: κατάρετον, execrationem, aut divine vindictæ evocationem, si jurantes fallamus.

THESIS TERTIA.

Chrys. hom. 15. Consequens est, ritus circa Juramenta abhiberi solitos, ut paucis dispiciamus: Gregor. In Primitiva Ecclesia jurantes tangebant Mag. l. 5, sancti alicujus Martyris sepulcrum; vel Epist. 33, tangebant altare, imo imponebant ma- Gregor. Tur. l. 5, num Sacrorum Bibliorum libro, aut spe- hyst. c. 3, ciatim Evangeliorum libro; quales adhuc Soz. l. 6, apud nos adhibentur ceremoniæ, præser- h. Eccl. tim in iis Juramentis, quæ Magistratus imponit, non quidem necessitatis causa, tanquam verba illa concepta non essent alias satis efficacia, verum propter utilem aliquam Commonefactionem; quemadmodum attestatur Scriptura: Deum, corporea licet membra non habeat, elevatione tamen manuum in cælum jurasse. Ita

Abraham jurat Regi Sodomorum dicens: Gen. 14, *harimothi jodhi al Jehovæ; levavi manū meam ad Dominū:* ☐גנ enim est leva-

re, elevate. Horum ad Exemplum prisci

Cyrill. in Christiani jurabant, ut *Cyrillus de Victore Apolog.* sene quodam scribit, quod sublatis in cœlum manibus per veneranda Christi mysteria jurarit. Pari ratione Romanis per

Jo-

Jovem juraturis mos erat, ut sacrificio II
perfecto, modo ad Deorum aras, ignem
atq; exta tangerent, modo super cœlis
hostiis jurarent. Pæni aram & sacra tan-
gentes vel agnum leva, dextra silicem
tenentes, Deos hominesq; contestaban-
tur, ut si illos sciens falleret, ita se Ju-
piter feriret, quemadmodum ipse agnum
percuteret. Romani itidem silicem lapi-
dem manu tenentes hæc ad verbum pro-
ferebant : *si sciens fallo, me Iupiter sal-
va urbe arceq; bonis ejiciat, uti ego lapi-
dem bunc ejicio.* Qui ritus in primis in fœ-
deribus publicis solenniter observabatur;
Interdum Deorum aras tangebant hocq;
sanctissimum Juramentum dicebant. In-
terdum verre apprehenso & stricto in jugu-
lum gladio, cœlū, terram, solem & ultrices
furias advocabant, mox verre immolato
& in mare dejecto, jusjurandum præbe-
bant. Hoc tempore in multis nationi-
bus in usu est, manum aut digitum at-
tollere in signum juramenti; ut in Gal-
lia solent judices, ubi de solenni jura-
mento quæstio est, hoc jubere, *attolle
manum,* exceptis tantum Ecclesiasticis,
qui manum pectori admovent. Sic a-
pud Italos, Germanos & Hispanos ju-
rantes extollunt digitum. Græcorum pa-
riter

Liv. i. 7,
Dec. 2,
Macrobi.
i. 3. c. 2,
Liv. i. 1,
Dec. 3,
Valer.
Max. I. 9,
esp. 3,
Hug^s
Grot. de
Jur. B. &
P. p. 301.
Fest.
Pomp.
lib. 10.
Cic. I. 7,
Ep. fam.
I. 3,
Gell. I. I.,
c. 21.
Polyb.
I. 3. 1. de
fœd.
Rom.
Justin.
lib. 24.
Homeric.
Iliad. I. 15
Andr.
Riv. Calv.
p. 380, in
Gen; Ex.

riter formula erat: τὰς χεῖρας περὶ τὸν
 Βρισον ἔργον ἀνέχειν: quanquam hi ritus non
 de formā semper juramentum genuinum denotant,
 Basiliu sed genus quoddam obtestationis, εἰσὶ γὰρ
 Psal: 14, τίνες λόγοι σχῆματα μὴν ὄρκων ἐκοινεῖσι, ἐκ
 ὄρκοι δὲ ὄντες, ἀλλὰ ἡρεπτέας περὶ τὰς
 ἀκάσθιας ὡς ὁ Ἰωσὴφ τὸν Αἰγύπτιον ὀι-
 κειόμενον νὴ τὴν ὑγιείαν ὠμήνει Φαραώ.
 καὶ Ἀπόστολον τὴν περὶ Κορινθίους ἀγά-
 πην ἐαυτῷ παρεισῶν, ἐφη, νὴ τὴν ἡμετέρου
 καύχησιν, ἦν ἔχω τὸ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-
 είῳ ἡμῶν. καὶ λ. Sed haec ὡς τὸ παρόδω.
 In Judiciis accenduntur interdum lucernæ,
 coram quibus viri in genua procumber-
 tes ita jurant, ut indicem ac medium
 dexteræ manus digitum vel imagini crucis,
 vel sacris Bibliis imponant, vel cœlum
 verius attollant, reliquis digitis intra
 manum contractis. Quarum rituum con-
 cinnas dant docti interpretationes. Et
 quamquam maxime usitatus esse videa-
 tur duos saltem erigendi digitos ritus, &
 perjuris non tres sed duo tantum digitū
 amputentur, tamen multi sunt, qui pol-
 licem, Indicem & medium in honorem
 & reverentiam S.S. Trinitatis erigendos
 esse censent, Ex quibus constat istos ritus
 non

non quidem necessario ad juramenta 13
reqviri, verum propter salutares Com-
monefactiones utiliter adhiberi.

THEISIS QVARTA.

Præmissis ita præliminariis, *Definitione*,
Pimo ritibus Juramentorum; hæc in
thesi ulterius videndum, num omnes san-
cti nominaq; veterum Deastrorum, circa
actum Juramentorum cum vero Deo sint
enuncianda? Novimus quidem non esse
prohibitum recensere, quam varia olim
superstitiose fuerint confcta & honorata;
ex nominibus quoq; gentilium, termini
artium facti sunt, in Astronomia præ-
sertim; ubi nomina Planetarum sunt De-
astrorum nomina, *Saturnus*, *Iupiter*
Mars, &c. Sic *Cæstor* & *Pollux*, caput
Herculis, caput *Andromeda*, caput *Me-
duse*, Ala *pegasi*, ex gentilismo sunt
petita. Hæc & sexcenta alia ejusmodi
nomina si planè audiri non deberent, an-
tiquum & jucundum imò utilissimum
illud studium Mathematicum omnesq;
veterum Astronomorum libri ob hoc
ipsum abolendi essent. Nam illa nomina
primum fuerunt nomina hominum, quæ
postmodum a gentibus superstitione mu-
tata

tata sunt in nomina Idolorum. Sicut ergo non sequitur, quod nomen *Christophori*, *Georgii*, *Benedicti*. &c. inter nos audiri non debent amplius, quia in Papatu fuerunt & usque huc sunt Idolorum nomina; sic nec in priori exemplo consequentiam satis firmam esse concludimus. In Poësi pariter, quando per Prosopopœiam introducuntur v.g. *Pierides*, septem artes liberales, vel virtutes heroicæ invicem colloquentes, fit hoc habitu poëtico & sunt figuræ Rhetoricæ, Scripturæ & Patribus non insuetæ. Ast jurare per ipsum nomina, quales formulæ sunt: *Meisner.* *hercule*, *Me Deusfidius*, *Acastor*, paganismum recipit, nec prophanatione nominis Divini caret. Ratio est manifesta, quia *Juramentum* ut in *Thes. II.* indicatum, est pars cultus divini, qui neque *Santis* neque creaturæ competit. Improbandum igitur Juramentum Mahometi per Solem, Lunam, astra, igneum splendorem, animalia & hujusmodi alia jurantis: quemadmodum etiam Ethnicorum aliorum Juramenta per varias creaturas usitata, penitus damnanda. *Pythagorei* enim per *Quaternionem* jurabant, quia hunc numerum ad animæ integritatem pertinere dicebant, in qua consideranda,

*Alex ab Al. 1.53
gemidier.
c. 10.*

mensa

mens, scientia, opino & sensus. Socrates 15
per canem & Platanum, per queretum
& hircum; Afri per viros excellentes;
Pæni per patrios Deos; Iones per cramben;
Atbenienset per Isidem; Graci per
Rbadamantum; Sophocles per Lapersas;
hoc est geminos, Castorem & Pollu-
cem: Thrases per Mercurium; Zeno
per capparim; Lampon per anserem:
Cappadoces per montem; Massagethæ
per Tanaim & Maeotidem paludem; Per-
se per Miθρη h. e. solem; imo Ægyptii
per caput Regis, per allium & Cepas, ve-
luti Sanctissima numina jurabant; Et
quis omnes gentium vanitates ex histo-
riis recensebit? Mirandum idcirco, quod
magni nominis viri, etiam inter Christianos
sunt reperti, qui hac in parte a ve-
ritatis tramite deflexerant, creaturasque
vero Deo insuper adjunxerant, quemad-
modum Rex Otto Iohanni Pape jurat,
non modo per S. S. Trinit. verum addit
lignum vivificæ crucis, reliquias Sancto-
rum &c. Imperator Justinianus jubet no- Novel.9.
vos Magistratus jurare non modo per
Deum Omnip. sed & per gloriosam Dei
genetricem Mariam, per S. Archange-
los. Et quod magis mirandum proh do-
lor! in gremio patriæ nostræ adhuc viget
de-

destabilis illa formula in ore simpli-
cium: *Eij Marian.* q.d. quam vere favet
mihi Maria, tam verasunt quæ profero: vel,
ita mihi sit fauëtrix *Maria*, quam vera
scio hæc esse. Imo *Judeorum* olim mos
erat, non statim ἐπὶ τὸν ποιῆην καὶ τε-
τέρα τῶν ὄλων ἀραιρέχειν, sed jurare per
parentes, cœlum & terram. Cui simile
est quod Homeri interpretes notant,
Græcos illos veteres non solitos προ-
πτῶς κατὰ τῶν Θεῶν ὅμιλοι, ἀλλὰ κατὰ
τῶν πεντηγχανόντων. Sed veluti facilis do,
nobis, qui verum cognoscimus & colimus

Brochm. Deum, non licere per Deos alienos jurare,
adeo ut qui hoc fecerit, divinam execra-
tionem certo incurrat; ita e Scripturis
liquet concessum esse, admittere jura-
menta, quæ per sua Idola, habita pro ve-
ro Deo, deponunt idololatræ. Sicut e-
M. Lud. nim Homo pauper ad extremam inopiam
Dunte. redactus a fœneratore pecuniam accipit;
Aud. Ris. ut jam peccatum est in fœneratore, non
vet. in ita in egeno, qui cogitur a fœneratore,
Genes. ut det usuram: Ita se res habet in jura-
mento: homo pius & sanctus potest bene
uti & fructum percipere ex impiis idola-
trarum Juramentis, quatenus ad justas
Perkins, pactiones, & stipulationes corroborandas
pertine-

pertinebunt, unde porro concludo; il-
 lum qui per falsos Deos juraverit omni-
 no obligari: quia quamquam sub fal-
 sis notis, generali tamen complexione nu-
 men intuetur. Ideoq; Deus verus si pe-
 jeratum sit, in suam injuriam id factum in-
 terpretatur. Et sanctos quidem viros vide-
 mus non detulisse unquam sub ea for-
 ma jusjurandum, multo minus ita Ju-
 rasse, quod a quodam permitti miror.
 Sed tamen, si, quibuscum negotium e-
 rat, adduci non possent, ut aliter jura-
 rent, contraxisse cum eis, ipsos quidem
 ut oportebat jurantes, ab illis autem Ju-
 ramentum accipientes quale haberi pot-
 erat. Hinc est quod quidam ait Patrum: Duaren,
Et qui per lapidem jurat, si falsum jurat, August.
perjurus est. Deinde: non te audit lapis
 loquentem, sed punit Deus fallentem. Nam
 id, per quod juratur, non quidem verus
 Deus est, in opinione tamen jurantis nu-
 men aliquod habet. Sic Laban in Juramen-
 to suo, vero Deo admisceret Deos gentilium;
 jurat enim per Deum Abraham & Deum
 Nachor, qui fuit Deus alienus, cui serviret
 ipse & patres ejus in Chaldaea, quod Jura-
 mentum, in sece erat illicitum sicut scri-
 ptum est: *Nomen Deorum aliorum non* Ex. 23,1
memorabitis. Quia tamen Laban idola

illa patrum suorum pro vero Deo habuit, ideo Jacob Juramentum illud ex parte Labani ratum esse censens, suum addidit, quo per *timorem patris sui Isaaci* juravit, i. e. *Jebovam*, qvi apud Prophetam dicitur *terror & pavor Israelis*; exponentibus ita celeberrimis Viris. Sane optaremus lubenter, ut omnia recte atq; ordine fierent; sed quia in mundo inter homines vivimus, *multa sunt toleranda, quae mutari non possunt*: imo vivimus ut possumus, quando ut volumus non licet. Pontificii in Juramentis suis Deo vero admiscent *Sanctos*, quod in sece est impium. Et licet Lutherani per solum duntaxat verum Deum jurent, nihilominus Pontificios iuramento suo obstrictos sciunt, quapropter & fidem ipsis habent. Sic *Turca* pro *Aleoranum* suum jurat, cum quo tamen *Imperator Romanus* fœdus juramento confirmat, ipsumque ad religiosissimum hoc munus admittit; & quanquam utrobiique grandes sint errores, videlicet cum *Turca* per *Aleoranum*, *Imperator* vero *Rom.* per *Sanctos* juret, ad servandum tamen ea, quæ juravit, uterque tenetur; siquidem non hic concepta illa Juramenti formula, verum animus proferentis ut plurimum attenditur.

Legitimi Juramenti requisita paucis etiam expendantur hac in thesi, instituti postulat ratio, Fiant proinde in primis *in veritate*; nam ad id institutum est juramentum, ut fidem faciat dictis. Idecirco res sit in se vera, quoad ejus fieri potest, ne quid falsi in juramento assertorio afferatur: imo *mēns* proferentis veritati sit consentanea, ne quid unquam falso juret, etiamsi in se verum sit. De rebus quoque dubiis aliquid certi non facile statuendum, verum dubia, ut dubia, afferenda. *Judicij* quoque habeatur ratio, quod. h. l. non actum Justitiæ, verum prudentiæ, nobis designat; ne nimis temere stulte, aut sine causa sacrum hocce suscipiatur negotium: nam circumspiciendum caute, an res digna sit ut tam tremendi Numinis advocetur testimonium? Qua sit ut Politici primum, post ICti, pueris ante annum decimum quartum recte interdicant juramentum; quia his consentiente Politicorū choro de-
 est *κείσις ορθή τεγαίσατε*, h. e. certum *judicium* & constans *actionis* elebto. Cumq; expendere non possint, quid jurent, aut qualis poena perjuris expectanda sit, me-
Dithm.

20 rito furiosos; insanos menteque captos ab hoc Sacramento arcent. *Infamia* scelerumque aliquorum dedecore notatos pariter excludunt; licet ab his *criminibus* liber sit in foro poli factus, eo quod in confessione sacra ab illis sit absolutus.

Siquidem per penitentiam absolvimur in judicio Dei, salva judicis auctoritate, qui delicta illa in competenti foro adhuc damnare potest & punire. Imò, de perjurio suspectos non hac admittunt, quem falso neverint juraturum, aut hoc non servaturum. Distinguendū etiam patant inter *personas publicas & privatas*, siquidem ille ad mandatum divinum & exigente necessitate ejusmodi hominibus juramenta deferre possunt, non item hæc nec licere compendii sui causa quemque ad peccandum incitare. *Commercialia, pacta, & conventiones* potius omitti debere quam nostra causa *Dei nomen* ludibrio exponatur. Qui ergo hujusmodi hominem ad jurandum adigit, quem pejeraturum novit, is homicida deterior est; ille enim corpus saltē tollit, hic animam misere necare, satagit. *de Ea ebriis, bibonibus, Galii e- jusmodi, vino, cerevisia, aut quocumq; potu conductis ferenda sententia.* Certe hi,

Martyr.

hi, si unquam alii relegandi, qui exigi
 luci gratia divino nomine facile abutun-
 tur, imo judicio carent. Ideo olim so-
 lennia juramenta mane siebant a jeju-
 nis, quod tamen magis ex æquo & bo-
 no, quam ex lege & jure requiritur: hu-
 jus Exemplum suppeditat historia Isaaci.
 De juramento Sacerdotum hæc sunt Vi-
 ri cujusdam inter suos haud postremæ
 auctoritatis verba: In Evangelischen Kir-
 chen wirds so gehalten/ daß die Pastores
 auff anhalten der Partheyen für die Ehr-
 würd. Consistoria gesellet/ allda bey de-
 nen/ pflichten/ bey welchen ihnen die Pfar-
 Kinder befohlen/ abgehört/ und ohn leibli-
 che End Leistung ihre aussage angenommen/
 und beliebet wird. Imo addit: dann das we-
 re denen in Christlichen Kirchen üblichen
 Gebräuchen zu wider/ und hat grosse ge-
 fährliche Importanz auff sich/ dem Heil. Mi-
 nisterio und Gewissen schädlich/ dann die
 Ministri geloben ihrem Herrn im Amsang
 ihres Amptes trew zu sein/ es erträgt sich aber
 oft zu/ daß ihre Meister/ und die Weltliche
 Obrigkeit nicht einstimmig/ so würde ein Pre-
 diger der Obrigkeit zu wieder nicht handeln
 dürfen/ und sich in seine Ämpte hindern/ und
 binden lassen/ wo bleibe den End und Pflichte
 dem Erzbischoffe geleistet. Quæ tamen non

tam in præjudicium cujusquam Reip. aut regni, quam in fidem verborum, ab eodem adhibitorum apponuntur: quamvis æquum sit, discernere personas & ingenia Sacerdotum, rerumque de quibus jumentum erit concipiendum, indolem. *Ministris, Virginibus, Impuberibus*, itidem aliisque quibusdam jurandi potestatem ademptam esse volunt; imo *fæminis*, si patres, mariti, & quorum potestati subsunt, contradixerint; has Juramentum, præsertim solenne, sine superiori rem suorum consensu præstare non posse, nisi in certis quibusdam casibus docent Dn. D. Juris Consulti. Quemadmodum vero hic circa personas, jurantes cautione, ut animadvertisimus, opus est, ita non leviori indiget tractatione ipsa Juramentorum materia; cum ut vulgo dici solet: *Non omne quod licet, etiam honestum est.* Honestatis proinde major est habenda semper ratio, quam libertatis; neq; ipsa promissionis natura, sed hominum imbecillitas juramenta facit Hesiod. necessaria; uti vero ex malis moribus bo-
in Theog ne leges, ita juramenta ex Eride seu contentione nata sunt. Nihilominus cautè attendendum, ut res certa sit horum objectum, imo magni momenti, possibilis &

& bona: quæ enim turpia sunt, ne qui-
dem affirmari, ne dum per Juramentum
confirmari debent; cum non debeat esse
iniquitatis vinculum: *& quod contra bo-*
nos mores est, non obligat. Ad *Impossibilita*
pariter nemo obligabitur. Res vero le-
viculæ, aut in quibus privatum tantum-
modo lucrum spectatur, temere & non
sine abuso nominis divini Juramentis
confirmantur: haud enim licet, ut per jus-
jurandum aliquem faciamus quæstum. De
dubiis vero aliquid certi affirmare haud
possumus, ubi enim veritas locum non Nazian.
habet, nec Juramentum habebit. Quili-
bet ergo ab omni juramento abstinere de-
beret, & sic veritati assuescere, ut sermo
simplex vim Juramenti habeat. Unde
quidam sic: *juro, sed quantum mibi vi-* August.
detur, magna necessitate compulsus, cum serm. 28.
videro, non mibi credi nisi faciam, & ei,
qui mibi non credit, non expedire, &c.

THE^SIS SEXTA.

Contendunt, aliquando licere uti æ-
quivocatione, & circa Juramenta
decipere auditorem. Conditiones in qui-
bus id fieri posse arbitrantur sunt hæ:
Si superior non juridice & juste juramen-
tum exigat, tunc posse jurantem uti
Tolet. in
infr. las
cerd. l. 4.
c. 21.

āμΦ:βολογία & jurare secundum propriam mentem, non secundum mentem judicis: E. g. Si iudex vult revelati crimen occultum, & cogat eum jurare, utatur, inquiunt, æquivocatione, puta, *nescio*, intelligendo intra se, ut dicam tibi vel simile. Item si vir ab uxore petat, An sit adultera? illa potest dicere, *non sum*, (quamvis contrarium sit verum) intelligendo, ut tibi revelem. Similiter qui cogitur jurare se accepturum aliquam in sponsam, potest jurare se accepturum, intelligendo, si posse placuerit. Sed dicimus aperte, quid de hujusmodi technis, sentiamus: videlicet, hanc doctrinam esse impiam, quæ hominibus mentiendi licentiam facit; imo est velamen omnium perjuriorum, & conjurationum, quæ ab hujusmodi artificibus inventa est, ut omnem eludant inquisitionem, & Judicibus illudant impune. Cujus praxis omnibus temporibus satis superq; manifestata. Notum enim est, quomodo Hieronymus Zanchius luterit in subscriptione Confessionis Argentinalis: nam cum Confessio inter alia diserte doceret, quod cum pane & vino in S. cena sumerentur corpus & sanguis Domini: ne dissensionem, quam fo- vebat Zanchius verbis aperte proderet:

His

his verbis subscriptis Confessioni : Hanc 25
doctrinæ formulam ut piam agnoscō, ita
etiam recipio. Cum vero postea accu-
saretur a Calvinianis, tanquam qui trans-
fugam egisset hac confessione in castra
Lutheranorum: mentem suam ambiguis
verbis enunciataam, huic in modum de-
claravit: Hanc doctrinæ formulam ut pi- Tam. 7.
am agnoscō, h. e. quemadmodum ego il- c. 47.
lam agnoscō & judico piām esse: ita etiam
recipio; h. e. ad eundem modum & sen-
sum recipio; secus vero minimū. Et alias
valdē ipsis frequens est & familiare, im-
ponere hominibus verbis formulisq; lo-
quendi ambiguis, etiam in rebus maxime
seriis & sanctis. Arianorum pariter
de æquivocationibus sententiam produnt
verba ipsius Arii ἐπειμφορτεῖσιλονα ;
Confessioni siquidem Nicenæ subscriptu- Nieph.
Hist. Eccl. 1.8.
cap. 51.
col. 445.
rus, aliam confessionem, eamque confes-
sioni Nicenæ contrariam, manu sua
scriptam, in sinu gestabat: Et cum ju-
raret Imperatori, approbaturum se o-
mnem confessionē, sicut subscripterat, sub-
intellexit, sicut subscripterat in Confessio-
ne, quam in suo gestabat sinu. Duplici-
ter verò ejusmodi ἀμφιβολογία; circa a-
etum juramentorum committi possunt;
Imprimis, quando verbis in se nulla par-

26 te ambiguis affingitur alienus sensus, per
tacitam quamdam sive restrictionem, tunc
interpretationem, quam ille qui jurat,
in mente fraudulenter servat, E. g. si
quis rogatus, An Ecclesia errare possit?
responderit, Ecclesiam errare non posse:
intelligens Ecclesiam in Cœlis trium-
phantem. Deinde, cum verba adhibentur
ἐπιμορφωθεῖσα, idq; non alio fine, quā
ut is qui jurat, hos celare possit mentem
suam, apud quos juramentum suum de-
ponit, dum videlicet alio sensu accipiunt
verba jurantis, quam is ipse accipiat qui
jurat: sic Legatus Romanus juravit An-
tiocho Regi Romanos restituendos Regi di-
midiam captarum navium partem, al-
tera Romanis servata. Sed juramen-
tum fallax fuit & sensu ambiguum; nam
cum Rex putaret medium partem navi-
um & quidem integratum restitutum iri,
Legatus fraudem tegens ambigua loquen-
di forma, naves secari voluit medias,
& medium singularum partem Regi red-
di: non alio certe animo, quam ut Rex
hoc pacto mendaciq; artificio penitus ex-
ueretur omni suo naval i præsidio. Hanc
impietatem in abusu Nominis Dei & ju-
ramenti finis frustratione, indicasse, est
da-

damnando refutasse: Adversus quam Eth- 27
nicus Cicero insurget in extremo illo Cicer.
judicio, qui perjurium esse scribit, id non I. III. off.
facere, quod ex animi sententia quis
jurarit, sicut vobis concipitur more no-
stro; ubi docet perspicue, illum esse per-
jurum, qui non praestat id, quod promi-
sit, juxta verba ab ipso, more communi
concepta; hoc est, prout communiter in-
telliguntur a quovis, etiam si jurans aliter
intellexerit. Humanæ enim aures verba
nostrata talia judicant, qualia foris sonant:
divina vero iudicia talia ea audiunt;
qualia ex intimis proferuntur. Nam
ille certe neverit, qui intentionem &
voluntatem alterius variis explicat verbis;
quia non debet aliquis verba considera-
re, sed voluntatem & intentionem; quia
non debet intentio verbis inservire, sed Chrom.
verba intentioni, Tandem, sicut in jura-
mento nullam convenit esse perfidiam; ita in e. 5.
quogz in verbis nostris nullum debet esse Math.
mendacium. Jur. can.
diss. 21.
qvæst. 5.

THESIS SEPTIMA.

Cum maximæ sit levitatis, illud jurare,
quod quis neque possit, neque, habita
ratione praesertim pietatis, caritatis,
imo

28 imo boni publici, debeat præstare, haec
thesi exponemus circa ejusmodi circum-
stantias Juramentorum naturam ulterius.
Obligatio proinde licita sit, juramentum
ut valeat, op̄ortet. Quare nullas habebit
vites jurata promissio de re illicita, aut
naturaliter aut divina interdictione, aut
etiam humana; imo etiamsi res, quæ pro-
mittitur non sit illicita, sed majus bonum
morale impediens, sic quoq; non valebit
jusjurandum; quia scilicet profectum in
bono, Deo debemus, ita ut ejus liberta-
tem etipere nobis ipsis non valeamus.
Huc pertinet aureum illud, μηχανευτικὸν
quod abscribere non pigebit: οὐδὲ
πᾶς ἐναμότως ἀδίκα δέουν, ὅπ πένορκή-
σει μὴ ό, τὸν δὲ πολλῆς Φυλακῆς καὶ
Πτυμελέας ἀξιον ὄρκον ἀναθέπει, ὥ τὰ
καλὰ καὶ δίκαια ἐπισφραγιζέται, τασ-
τίθεται γὰρ ὑπάκιτα ὑπίσιοις, εἰς ό δέοντες
γνομένοις ὄρκοις, οἷς πολὺ βέλτιον ηγ
ουχάζεσθαι περίεις πορευόμοις· ἀ-
πεχόμενος δι τῶν ἀδικοπραγγεῖν ποιεάσθω
τὸν Θεον οὐα μηδαδῶ τῆς ἵλεω δυνάμεως
ἀντῷ συγγενοῖς ἐφ' οἷς ἀβελία χρησί-
μενον ὡμοσε, δικλάσια γὰρ ἀρετῶν
κακὰ, δυνάμενον τὴν ημίσην ἀντῶν αὐτο-

Φορή-

Φορτίζεθαι, μανία οὐδὲ Φρενοβλάβηα 29
δυσία[?]· Et iterum εἰσὶ δι' οἱ τὴν Φύσιν
ἀμικλοι, καὶ ἀκοινώνητοι δι' ὑπερβολὴν
μισανθρωπίας πεγονότοις, η̄ καὶ ὑπ' ὄργης
οἰα χαλεπῆς δεσπόνης ἐκβιασθέντες, ὅπ-
κῳ τὴν ἀγείσιτην πιθνῆι τῶν ηθῶν,
ὅπινες οἱ Φάσιν ὁμολογήσαντες, η̄ ὁμόροφοι
ἔχειν τὸν δεῖνα, η̄ πάλιν τῷ δεῖνι μὴ φέξειν
ῳ φέλειάν πνω, η̄ παρ' ἐκάνεις τὰ λῆψε-
θαι, καὶ μέχει πλευτῆς. Quæ latini
exprimere verbis pagellularum vetat an-
gustia; alias etiam cuivis fere literato op-
timè sunt obvia. Quare si quis vel er-
rore deceptus, vel affectibus abrepitus,
vel metu victus jurando promittit, ali-
quid facturum, quod in hæc tria impin-
gat videlicet in *Publicam salutem*, *honestati-*
sem, aut *bonos mores*: peccat quidem ju-
rejurando; sed peccatum duplicat si ser-
vaverit. E. g. si quis jurat se non datu-
rum *Eleemosynam*: non iturum ad tem-
plum; se non mutuò daturum, nec fide-
jussorem futurum, vel artem suam cum
aliquo *cumcommunicaturum*; imo si quis ju-
ret se aliquod officium publicum non su-
cepturum, vel manum egenti porrectu-
rum, quemadmodum & ego *auribus his*
bausi,

30 *bauſi, auiculam quandam temere aliquando canentem: Si vel maxime poſſem, nec vel tum auxiliatrices porrigerem manus: Quæ verba dederent hominem Christianum, præſertim Sacris instruētum literis, verboq; informatum divino. Hæc & similia ad juramenta pertinent temeraria, nec, abuſu Divini nominis carent, quæ ſicut faeienda non ſunt, ita ſi facta fuerint, jurantem ad ſervandum non obſtrin-*
gunt: Imo faſta, quæ ledunt pietatem, exiſtimationem, verecundiam noſtram, & generaliter, contra bonos ſiue mores, nec facere nos poſſe, credendum eſt; nec ullam vim habere, indubitati juris eſt. Sed noſtari probe volumus, juramentum licite factum, etiamſi res quæ promittitur, videatur minima, modo fit honesta, omnino obligare, ejusq; violationem conſcientiam laedere, & maledictionem mereri. Proinde, ſi quis jurat ſe pueropomum, nucem, aut ſimile quid daturum, ad ſervandum ſe, non levi quadam obligatione, ſed æque ac in rebus gravioribus obſtridum eſſe ſciat. Quanquam vero Scholastici hic diſtingant: inter rem exiguum quatenus eſt pars totius, & quatenus non eſt pars alterius, ſed per ſe res integra; priori reſpe-

Lib. 15.
ff. de
cond.
inſtit.

refectu dicunt, si non præstetur, licet ju-
ramento promissa fuerit, non lethali, sed
veniali saltem peccato hominem obstrin-
gere; quia non ex toto, sed ex parte sal-
tem minima juramentum violatur; E. g.
si quis promitteret se *sepeem Psalmos Da-*
vidis quotidie recitaturum pænitentiales
videlicet, & inter recitandum versum
duntaxat unum omitteret. *Posteriori ve-*
ro respectu ajunt, si non præstatur res eti-
am minima juramento promissa, pecca-
tum lethale committi, quia res juramen-
to subjecta est quidem minima per se, sed
integra, & tota materia juramenti. Sed
has subtilitates, vanitates dixerim, luben-
tes præterimus, haud ignorantes gran-
des hisce obtegi errores. Si vero quis Jura-
mento promiserit se aliquid boni *ob finem*
malum facturum, hic distingvimus *inter*
id, quod *per se malum* est, & *inter bo-*
nun quod *ex malo oritur*; priori respectu
nihil iuramentis confirmari, posteriori
vero hisce teneri omnino censemus, alias
haud ignorantes illud aureum dictum:
Non sunt facienda mala ut inde eve-
niant bona.

THE-

THESIS OCTAVA.

Quid de juramentis dolo & astu elici-
 tis, imò vi metuve extortis sentia-
 mus, hac thesi breviter exponemus: satis
 enim novimus hanc rem intricatam esse,
 de qua aliter Politici aliter vero Sacratum
 literarum studiosi disputare solent, nequè
 hi in ènðës conveniunt. Sed omissis am-
 bagibus, amputatisq; prolixis discursibus,
 ita statuimus, non in eiusmodi negotio
 animum referentis, verum intentionem
 jurantis ut plurimum attendi, præsertim
 in re licitâ & possibili. Huc referimus
 iurandum, quod Josua & primores pö-
 puli Israelicí Gabaonitis dederunt: de-
 cepti quidem erant a Gabanoitis e regio-
 ne longinqua se venire singentibus, quos
 Dux Josua ad fœdus admittit, ipsisq; iurat,
 & quanquam triduo post experitur se esse
 deceptum, non tamen juramentum re-
 scindit, sed præstat quod juraverat, unde
 quidam ita: Der Bezug der Gibeoniter
 ist keines weges zu loben gewesen. Dem sie
 lieber hätten redlich umb friede und gnade
 bitten solten; Es haben aber Josua/ und
 die Kinder Israel recht gehand daß sie ihren
 Eid nicht geschwächet haben. Imassen die-
 sen Brauch aus dem liecht der Natur von
 allen

Forstle-
aus.

allen Zeiten her geführer haben im Kriegel
die grössten Potentaten und Kriegs Ober-
sten ob sie gleich Heyden gewesen / daß sie
nemblich denen so supplices worden / Gnade
beweiset haben : unde etiam versiculus :
*MjD' ikeras adineiv ixeret iepoite x̄ äzios: Dodos
Non violandus eris supplex, sacer esse nraus.
putatur;*

Pareere subjectis seit nobis ira leonis.

Imo notatu digna sunt sequentia : Ein
ehrlich Mann muß oft an seiner Ge-
rechtigkeit nachlassen umb derer Willen die
nicht rechte unterrichtet seyn / auf daß sie
nicht Ursachen nehmen übels zu reden.
Nihilominus doli sui poenam aliquam su-
stinerunt Gabaonitæ jam sua ditione,
subditi facti Ebræorum : addicti enim sunt
personalí euidam servituti, cum si egis-
sent aperce, potuerint ad tributariam
conditionem recipi. Dann die Kinder
Israel procedirten mit ihnen / also daß sie
ihnen zu ihren Gottesdienst ewiglich müsten
mit ihren Wassertragen und Holzharven Un-
therthänigkeit beweisen. Hanc tractans
historiam quidam Patrum ait : *Pacem*
quam dederat, Iosua revocandam non
censuit quia firmata erat sacramenti re-
ligione, ne, dum alienam perfidiam ar-
guit, suam fidem solveret. Imo miracu-

Ambri

34 lo ipse Deus rem istam sibi placere com-
probat: nam pugnante Josva pro Gabao-
nitis, sed in medio cœli sistitur, usq; ad
finem pugnæ. E contra vero, cum Saul
post centum annos, quosdam ex Gibeo-
nitis occidisset, pro perjurio habuit, in
cujus pœnam fames grassabatur & septem
e liberis Saulis publico suspendio e medio
sublati sunt, attestante Sacra pagina. Jura-
mentum vero metu aut vi extortum, mo-
do sit de re licita, omnino præstari de-
bet; siquidem cum aliqua electione fa-
ctum est, & non plane ab invito; nam ad
jurandum ipsum nemo cogere potest, imo
habet libertatem adhuc, vel damnum
aliquid patiendi, vel promissione jurata
alicujus rei a damno se liberandi. E. g.
Incidat quis inter latrones, & promit-
tat eis jurejurando certam pecuniæ
summam, ne occidatur, hic si simplex
tantum fuisset promissio pecuniæ, irrita-
fieri posset, & ad solvendum non tenere-
tur; quia facta est homini, qui metum
incussum, & promissionem extorsit con-
tra bonos mores: sed quia juramentum
accessit, ad solvendum tenetur, præsertim
cum hæc mixta, ut vocat Ethicorum schola
sit actio, in qua aliquid ast voluntarii.
Quin & discernendum est ius Dei, a jure
per-

Hug.
Grot.

personæ, uti recte monet Grotius contra Ciceronem. Vide Observ. Dn. D. Osiandri.

Hoc ipsum prudentiores quoq; Ethnici probe intellexere, quapropter & Cicero <sup>Lib. IIII
Offic.</sup> laudat Pomponium, quod constanter ser- vaverit ea, quæ terrore coactus jurasset. Nec hic Ecclesiæ, Papæ, Prælati, aut ali- cujus magnæ auctoritatis viri valet di- spensatio vel absolutio, nisi is cui promis- sio jurata facta est, rem promissam sponte remittat. Sic videmus Ebræos Reges & a Prophetis increpitos & punitos a Deo, quod fidem juratam Babylonii Regibus non servassent. Quo etiam per- tinet comminatio Dei facta Regi Zedechiæ. Quare nec Regulus tantum redire in Toleti carcerem, ut maxime is fuerit injustus, ^{I. 4. c. 12.} debuit, sed & Decem illi, quorum Ci- ^{l. III. off.} cero meminit, redire ad Hannibalem: jusjurandum enim intercesserat.

THESIS NONA.

Quanquam vero omne promissum ju- ^{Johan.}
rejurando firmatum, quod sine læ- ^{Botsac,}
sione numinis divini præstari potest, obli- ^{Thom.}
gat, etiamsi cum præstantis temporali ^{III. 22. q.}
damno sit coniunctum: nam Numen divi- ^{110. att.}
num Sanctius apud nos esse debet, quam ^{Cajetani}
ut propter illud vitam, aut talia terrena ^{Navarr.}

36 profanari patiamur. Nihilonimus deci-
dit interdum, ut promissio jurata, licet
alias valida, non obliget; quanquam no-
tari probe velimus, non de *Juramento*
Affertorio, quod proprie non obligare qui-
dam dicunt Politici, cum obligatio sit pro-
missionis, non Assertionis. Mea tamen est
Principis Juramentum etiam *afferto-*
rium obligationem inducere dicendæ ve-
ritatis, de *præterito & presenti*, licet ad
futurum minus valeat. Sin vero *jura-*
mentum hoc *affertorium* sit etiam de *jura-*
mento fidelitatis, ut ponit D. Dithmarsus,
tum de *futuro* quoque obligat. Verum
hic de *promissorio* agitur, E. g. *Juramen-*
ta quæ vel implicitam vel expressam ha-
bent conditionem non obligant, cum
conditio deest, ex qua *juramentum* de-
pendebat. Si *jurarem* tibi, hoc vel illo
die te *conventurum*, & accideret me-
morbo aut alio quocumq; detineri impe-
dimento gravi, quod evitare nequeo; ob-
ligatio certe cessat propter impossibili-
tatem, ad quam nemo obligabitur. Par-
est ratio, si tibi jam sano *jurarem* peren-
die *gladium daturum*, quo accidat, ut
furiosus evadas; ratione talis eventus ces-
sat obligatio: imo cum status Personar-
um

rum & rerum ita mutatur, ut jam di- 31
ctum est, ita ut jurans juxta judicium
prudentum non videatur voluisse com-
prehendere illum eventum, quod ex cir-
cumstantiis judicari potest, haud obligat
promissio. Nam ad hoc, quod homo te- Senec.
neatur facere; quod promisit, requiritur, lib.4. de
quod omnia immutata permaneant, alias hen.c.34.
nec fuit mendax in promittendo quia pro-
misit, quod habeat in mente subintelle-
ctus debitis conditionibus. Negat etiam est
infidelis non implendo quod promisit, quia
eadem conditiones non extant. Idem
valeat in re mutuo promissa, cum ex u-
na parte non præstatur quod promissum
est, tunc & altera pars compensatione
uti potest, nec stare promissis; hic enim
locum habet illud. Frangenti fidem, fi-
des frangatur eidem. & illud: Fregisti Accian.
fidem, quam negasti dedi, negasti do infideli
cuipiam. Ubi tamen notandum, ma-
le a quibusdam accipi prius illud, quasi
liceret in omnibus fidem datam negare,
iis, qui in aliqua re fidem datam vio-
larunt. Non enim legitime usurpatur hoc
dictum, nisi in eo contractu, quod mutuum
est, ut in pacis fœderibus & similibus; cum Hug.
enim hostis fidem violat, & a pactis re- Grot.
cedit, nec confederatus ille tenetur. Quod Joh.
Botface.

38 & in matrimonii contractu locum habere vult Apost. dicens: εαυ δε χωριδη
αποστολη, tunc fidelem non esse in ejusmodi subiectum. Sed in rebus, in quibus non est reciproca, sed separata obligatio, non locum habet regula, e. g. Si aliquis mihi denegat pecunias mutuo a me datas, quas se redditum jurejurando promiserat, non ideo denegare ei debeo, quod mutuo ab illo accepi, & redditum me jurejurando promisi. Ex quibus manifeste patet, quid etiam de retractatione juramentorum tentiamus, praesertim cum quis vel amore erga alios illicito, vel ex ira & vindictae cupiditate, vel si pugnat Juramentum cum salutibus alicujus Reipubl. legibus ac institutis, vel res jurata sit impossibilis, vel si quis, invitis iis, quibus subiectus est juramento se ad aliquid obligarit, hi omnes non sunt obstricti, sed rescindere debent. Unde eleganter quidam Patrum, de facto Davidis Nabali destinato, attamen retracto ita scribit: juravit David temere, sed non implevit majori pietate, quemadmodum alias haud ignotum illud vulgare: In male promissis rescinde fidem.

THESES.

Multa disputant Pontificii de jura-
mentorum relaxatione, quæ nihil ad
nostrum facit institutum, quo non liti-
bus & subtilitatibus Scholasticorum va-
nissimis indulgere, sed proposito nostro
quodammodo satisfacere decrevimus. Po-
testatem proinde pro lubitu in juramen-
tis dispensandi præprimis Pontifici ejusq; lib. n.
Prælatis denegamus, dicant quicquid ve- Inst. c. 9.
lint, sibi præsertim, quicquid libet, lice-
re, in juramentis dispensare, ea pro lubi-
tu relaxare, commutare, absolvere. Alii
contendunt Episcopos ordinariam habe-
re potestatem circa hæc dispensandi, quæ
falsa & fictitia. Nec exceptiones illas ex-
cogitatas moramur, quibus, urgente ni-
mirum necessitate boni Spiritualis h. e.
cum ex Ecclesiæ Romanæ incremento, &
utilitate, privata forte, esse viderent, Pa-
pæ circa hæc dispensatoria conceditur
licentia. Sed ne æquivocatione decipia-
mur, hic non de Juramento assertorio,
verum promissorio agi censemus. Verum
enimvero hic erimus breviores paucis
hanc exhibentes thesin, præsertim in re
alias satis manifesta, cum Juramenti vin-
culum sit juris naturalis, quod autorita-
te nullius hominis relaxari potest, nec

40 ulla res efficacior excogitata sita majoribus
nostris, quam jurisjurandi religio. Pro-
inde si quis dubitet, an juramentum lo-
cum habeat nec ne? vel si jurans non est
sui juris? vel si in alterius gratiam ali-
quid liciti jurato promisit, tum hic non
Papæ, Prælati, aut alicujus Episcopi Ro-
mani auctoritate magis indigebis, cum
jude~~x~~^r competens causam cognoscere &
recognoscere optime possit; imo is , cui
subest jurans, rescindere, interdum potest
cum juramentum hac conditione præsti-
tum subintelligatur, si placeat superiori.
Sin vero is cui juratum est, nolit serva-
ri , nihil hic iterum negotii Pontifici
Rom. cum quilibet de suo jure cedere,
debitumq; remittere possit.

THESIS UNDECIMA.

Cum perjurium Juramento oppositum
sit, siquidem juramentum postulat ve-
ritatem & justitiam, quorum alterutrum
si desideretur, præsertim in sciente mate-
riam juramenti plena scientia, sit perju-
rium ; hac iterum thesi hujus naturam ,
imo causas hoc detestabile reddentes pau-
cis videbimus. Dicimus proinde aperte,
illum non esse perjurum, qui jurat se fa-
cturum rem illicitam, facit etiam, licet
perjurio similis sit; quia nomine divino

abu-

abutitur justitiamq; violat. Nec, per
 creaturas jurans, perjurus dici potest, si
 jurato promissa non præstet, quia, ut
 juramentum per creaturas, non obligat,
 quia illicium, quemadmodum antea de-
 monstratum, ita perjurium, tanquam
 huic oppositum, fieri haud potest, si tale
 juramentum non præstetur. *Alio vero est*
ratio cum illo, qvi falsos & fictitios De-
os pro veris colit; hic si jurata non præ-
stat, perjurus habendus. Nam qui per la-
pidem (puta ut Deum) jurat, si fal-
sum jurat, perjurus est. *Deinde.* Non Idem
te audis lapis loquentem, sed punit Deus Ulpian,
fallentem. *Nam Deum videtur jurare:*
respectu enim Divini Numinis jurat. Hinc
tripliciter quis perjurium committere
potest: præprima cum quis honesta &
licita quidem jurat, de iis etiam præstan-
dis in ipso actu Juramenti cogitat; nun-
quam tamen effectui promissa commit-
tit. Deinde, cum quis Juramento pro-
mittit aliquid, de quo tamen præstando
nunquam cogitavit, sed fallere potius
secum constituit. Imo, falsa pro veris
juramento venditans, ad horum classem
merito transfertur. Unde perjurium
descripturi, dicimus hoc esse: mendaci-
um Jurejurando confirmatum. Hinc

οφθαλμοφανερῶς patet multorum in jurando temeritas, qui pejerare, pro re levi culpa habent. Heu illorum improbitatem! qui nec perjurium curant, imo ad tertium quodvis verbum se Dæmonibus tradunt dicentes: Der Teuffel hole mich; der Teuffel zerreiß mich! und was der schrecklichen Reden mehr seyn! darüber einen rechtschaffenen Menschen alle Haar gen Berger stehen/ wann er nur davon höret;

Diod. Sic. Quæ tamen militibus nostris haud torpent cul. lib. 17. in ore formulæ. Exempla itidem per cap. 3.

jurii Ethnicis etiam odiosi sceleris haud pigebit in medium proferre: *Ægyptiis* olim perjuri capite multabantur, tanquam pietatem in Deum violantes, vinculumque societatis humanæ maximum tol-

Lib. 2. de lentes. Hinc Ethnicus Cicero: *perjuris legi arti* pœna divina exitium, humana dedecus

Strab. 15. violati jurisjurandi esto. Apud Schytas pœna hujus est, amputatio capititis. Imo naturæ prodigiis ipse Deus sæpius ostendit, quanto perjuros aversetur zelo. A-

in vit. A¹ pud *Tijanan* perhibetur esse fons, cætopoll. I. I. ris placidus, gustuq; dulcis, vomicas ve- e. 4. ro calamitosas *perjuris solis* evomens;

Diod. Sic. I. II. *De ara Palicorum* referunt, quod ibi Macr. I. 5. lacus fuerit religiosus, brevis, profun- Sac. c. 19. dus, semperq; lucidus, apud quem *Siculi*

Jura-

Juramenta præstabant, & qui caste ju-
rassent, illæsi ac illibati abibant, qui ve-
ro contra religionem jurisjurandi fidem
abjurasset, in lacu demersus fuit. Hinc
versus. - - - - - *Symethia circum*

43

Virgil:

Fulmina, pinguis ubi & placabilis ara En: 9.
palici.

Nec mihi quis vitio vertet, si Historias,
sub Præsidio Excell. Dn. Historiarum
Professoris longe celeberrimi, nonnullas
in apricum produxero, & eo quidem idio-
mate, cuius semper maximam habui
rationem, usumq; Sacrarum literarum
Studioſis semper sensi pereximum: Zu ab A, 1572.
ten Stetin hat ein Beckers Thomas Wuro
genandt in der Fürſilichen Cansley einer
ſalſten Appellation Endt ablegen wollen/
wie der nun folchen Endt fast zu Ende
außgeredet hatte / hat er daß Angesicht
greulich verkehrt / der Mund ist ihm offen
ſtehen bliaben / die Finger sind ihm erſtarret/
und iſt halb Todt dar nieder gefallen / auch
den dritten Tag hernach in groſſen ſchmerzen
ein ſchröcklich ende genommen. Schwur ein A, 1630,
vornehmer von Adel gleichesfalls zu Stet-
tin einen unrechten Endt / so bald er heim
kommt / wird er vom Schlag gerühret / und
ſirbt in Erkändinuß ſeiner Sünden. Et
per plurima alia Exempla, Scriptura Sa-
cra

44 era etiam suppeditat. Israëlitæ ob vio
1.Sam, 51, latam Gibeonitis fidem|fame puniuntur
2.Par, 36, Zedechias ille perjurus a Nebucadnesar
capitur & oculis privatur. Hæc & si
milia in historiis tam Sacris, quam pro-
fanis passim leguntur; Apud Indos fal-
sus deprehensus, & de perjurio convictus
manuum pedumq; extremis decurtabatur;
Plura hac vice recensere supersedeo; cumq;
Compendii habenda sit ratio, idoneos
alieni laboris arbitros, & æquos rerum
æstimatores humanirer rogo, hæc qua-
liacumq; in meliorem interpretentur par-
tem; quippe quæ nullius ostentationis
gratia, verum ad justam amicorum ad-
hortationem conscripta, publicæ Dis-
quisitionis vadum tentare passus sum.

Sed hic manum de tabula.

*Ad Venerabilem & Ornatiß: Virum,
Dn. JOHANNEM JULINUM,
Verbi divini Ministerio Adjunctum in
Ecclesia Loimjoki, amicum dilectum, de Ju-
ramentis disputaturum Philosophicè.*

Nec tibi per genium fas est jurare Minerva,
Per Veneris flavas necq; JULINE, cornas:
Nec jubar excipitur Solis, nec cornua Luna,
Liber, nec credas, crura caputve Patris.
Aß tu per nomen jurabū cunctipotentis
Sanctum, mi JANNES, veraq; constitues.

L. Mq;

ENEVALD. SVEN.
Q. G. A. SS. Th. D.

VIRO-JUVENI

Venerabili, pro Egregie erudito

Dn. JOHANNI JULINO,
Austro - Finl.

*Sacri ministerij in Ecclesia Loim-
jokienſi Adjuncto dexterrimo, ami-
co & populari dilecto;*

*Disputationem de Juramentis docte à se con-
scriptam publice disputando defendantis:*

Castalidum dicate sacris clarisq; Camenis
JULINE, & docti portio chara chorii;
Te

Te sic compellat *Musarum* turba novena,
Et *Charites* omnes talia dicta sonant :
Euge decus Juvenum, *Pimplaei* gloria ruris
Præstans, tu nostro carmine dignus eris
Vidimus *Auraico* fueris quis tute *Lyceo*,
Ingenii dederis quæ monumenta tui:
Cur tibi pro meritis nūc laurea ferta paramus
N. te nobiscum *Pindus* & *Hæmus* amant
Actut ... resonat votis *Parnassia* rupes,
Plausibus & celebrat docta *Tbalia* virum
Addimus & nostras quas par est fandere vocas
JULINO faveant prospera fata diu !.
autogedios congratulabas
JABOB. FLACHSENIUS

Viro Venerabili & Eruditissimo,
DN. JOHANNI JULINO.
Dissertationis hujus de juramento Autho-
ri & eiusdem defensori per industrio, amico
& sympathiotæ suo per quam dilecto.

Quod studijs JULINE sacris Philosophia
pergū
Adere concendens pulpita docta virūm
Sicelides tantis plaudens conatibus, atq;
Ingenium extollunt laudis honore tuum.
Pallas & his doctis referet sua præmia, cum
Præmia quæ nunquam sunt moritura. Vale
Honoris ergo hæc pauca adjectis
JOH. FLACHSENIUS

Ad Virum Juvenem.

Venerabilem Praestantissimumque,

DN. JOHANNEM JULINUM,

Disputationem de Juramentis, proprio con-
textam Marte, Publicitùs defendantem,

Amicum & Patriotam sincerè ad-
mandum:

Doctilioqui fuerat talis vox Socratis olim:
Omnes ingenui debent ostendere
mores

Terrigenis, juramento qui sunt meliores.
Sed tanta est hominum petulantia tempore
nostrò

Ut nulli credant juramento nisi sese
Obliget, atque Deum Testem simul invocet ipse.
Ergo facis rectè jurù solemnis trothans
Mi JULINE, quibus celebris praconia fame
Colligis; iceircò tibi grator & auguror: esse
Dulcibus à Musis tibi grandia dona paranda.

L. Mq; scripsit

Dab. Raptis:

Ab. d. 18. ante

Cal. dec. 1684.

SIMON Zâips!

Metaph. & Log. Prof. Ord.

b. a. Facult. Phil. Decanus.

Ad

Ad Disputationem Viri Juvenis

Peregrinii, Venerabilis Doctissimig.,

Dn. JOHANNIS JULINI,
Commilitonis & amici mei integerrimi,
eruditam, subitanea ex illo Menandri,
Συγκέχεις νῦν τὴν πίστιν ὡς καθ' ἡμᾶς βίον,
Gratulatio:

Testari Superos, Stygias testarier undas
Impia terrenū pectora sāpe solent,
Perfidiaque suæ fictis perjuria verbis
Addere, dum tentant fallere fraude Deum.
Ast miserum pectus! pectus quod tristis Erynnis
Diripit, Eumenides diripientque eanes.
Duce DEO, normam præscribis testificandi;
Docte JULINE, DEL testis Evangelii.
Quam dedit animo in auctorem prolixo
AND. WANOCHIUS
Ph. Pract. Prof. Ord.

Sustinet heu! superis imponere turba
profana,
Estq; illi falso plurimus ore Deus.
Usq; adeo foedus mortales fascinat error,
Ut metuant minimū fallere fraude Deū.
Hinc procul amplexu, quem fert Ecclesia
mater,
Quæ submota manet nescia turba Dei,
Per

Per mare, per terras, per cæli Numinæ jurat;
Promissi sed enim Styx quoq; testis erit.
Dis juranda palus contemnitur attamen
usque,

Christicolis, prævo vivitur ingenio.
Quodq; magis doleas, sacrâ baptismatis
uodâ

Tinxerūt liquidis corpora mersa vadis,
Qui non effugiunt falsæ perjuria linguae,
Nec scelus esse volunt sic temerere fidé:
Non secus ac casu privatum Numen i-
niquo

Luminibus; patulis, auribus & careat.
Perspicit ima tamen cordis penetralia
vindex,

Quicquid & in mundo fiat ubiq; notat;
Pro factis tribuens pœnas vel munera
cuiq;,

Ullum impunè nefas nec patitur fieri.
Quod non falsiloquis liceat se obstringe-
re verbis;

Sed cum judicio verba loquenda gravi,
Id monstras, JULINE, tuo, venerande,
labore,

Quem pateris lucē cernere sponte suam.

D

In

In teq; excipies animo contorta virili
Spicula , sic felix ingenii clypeo :
Spicula verborū te pervenientia contra ,
Auctoris torques in caput ipsa sui.
Macte bonis animi ! celso de ponte ca-
thedralē ,

Quod tua mens peperit, mēte tuere piā.
Exsistet curæ vigilarumq; laborum .
Inde tibi pretium, dum mala portuleris;
Duraque non fueris passus te avertere
quoquam.

Tramite, quēm multos deseruisse vides.
Claviger Alcides domitis stipendia mon-
stris

Grandia sic meruit: sic meruisse potes
Tu quoq;, cui grator, quin & precor, ad-
sit Jesus?

Ausis, & faveat prospera cuncta Tibi!

Variis destrictis occupationibus hac
gratulabundus adjiciebat
ISAACUS Dylman.

Venerabilis & doctissime Domine
JULIUS Amice bone !

ABeo quo placuit tibi tempore supe-
rioris cuiusdam Numinis impel-
lente

lente sacro afflatu, its investiri ordinibus, qui ē in Ecclesiæ administratione, ē in verbi divini præconio quam maximè sunt occupati; nec displicuit (ut video) partem, quoqz sanae Philosophia litare, quantumqz in te esset studium hujus alternis, quod dici solet vicibus pertractare. Et id quidem, etiamnum tantò accuratius agis, quanto clarius animadvertis spem existimationis futuræ conjunctorum laborum fructu magis excitari. sic igitur in utroqz genere versari proficuum ducis, ut ē in Theologiam tibi totis viribus incumbendum, ē nullam Philosophia partem; potissimum præcipuam; à te negligendam putas; Haec quidem Discipline inter se sunt conjunctissimæ, ē ad verum quod in omni scientiâ quærimus investigandum sibi ipsæ quasi mutuam præstant operam.

ram. Proinde cum **E** eo sensu hoc tem-
pore Philosophorum palpita consendas,
Es in præcipua pariter Philosophiæ par-
te de isthac materia differas, quæ, ut
delicata satis Doctoribus, ita non sine
fructu audienda mediocribus, quid ob-
stat, quin **E** ego hisce tibi gratuler, **E**f-
flices quosvis optem tam ad præsens,
quam ad subsecutura negotia successus;
qui maneo.

Tuæ venerantia semper ut
par est, amicitia vincu-
lo junctus,
JOHAN. FORSENIUS.

Aρετὴν δὲ τῶν τοῖς Βροτοῖς ὅπλων ὑπέρτετον
προσομοεύει καὶ αἰξίαν ὁ τῶν Αἴγυνάων
χρησμώδης Μενάνδρος, ηπίς γε μόνη τὸν πελα-
τὴν σὺ ωρίζει πᾶσιν τοῖς ἀνθρώποις ἀείμνησον
ποῖει, κρατησον ἀφ' ὅτε ἄματε καὶ ἀσφαλέ-
σατον δοκεῖται; ἔσικε τοι γαρ ἐλευθερίας τὰς
Διατείβας μαζηπῶσιν ὑπημελῶς πεῖ τὰς
λόγιας ἀσχολήσαι, ὅπως Διὰ τῶν τενῶν δια-
δευκώτες εἰς τὰ σεβάσματα ἐγκαθεδρύωνται. Εὐ-

ταῦτη γὰν πορείᾳ, συκύοις Ἰάλινε φιλέμυ-
χώπτε, ὅπι σε φιλοπόνου τὸν ὁδοιπόρον κατέ-
κράτη ἀπέφηνας, ὅπο τῆς παρθενὸς ὡσὶ τῶν
ὅρκισμῶν ἐξεπάσθη Διαγκωνίζεται. Τάττος
ενοκα Βεργέως παρέσυνται τὸ Βερβέον σὸς
Φερδίμεναι πρεπνώπτεν Μῆσαι. Σύ πλὴν με-
τεξύ σπέουσν, ὡς ἥρξω ὡκ τὸ καπεργάζεται
πλὴν σοὶ ὡς ἔυκτεον κρατεῖν, ἕρδωσ.

Ἐνασχολόμενοι εἰκάσι, συγχάρωμα
μέντοι προσέτηκε

ELIAS WOIVALENIUS Aust.-Finl.

Cum mihi dixisses: mea pagina non capit
ultra,

Lineolas binas: tu mibi scribe tamen;
Ergo tibi scribo jam, tantū disticha bina,
Quæ referant studii signa probata tui,
Cum vigiles noctes sacris impendere Musis
Non detrectaris, docte JULINE tuis:
Inde tibi referent hilares noctesq; diesq;
Augentes vita tempora grata tua.

Hæc syncerus amor, mihi, Mensa
quoq; conscientia veri,

Elicuit subito, T.

MATTHIÆ S. SOLINIO·

PLandite Chrysorides, Croceæ cantate so-
rores!

Psalle Comes Pimpleæ, Delia Nymphæ fave!
Ludite Corycides! quia tangit limina Pindi
Presbyter eximius, mente animoq; virens!
Phabi res agitur non parva, colore venusta,
Vertice candenti celsus Olympus ovat.
Compita dum visunt Astrææ, maxima semper
Materies docti omnibus illa cluit!
Audin? quæ iusti Nomij certamina tentant,
Quæ surgit Phrygys splendida lucta Düs!
Flava Themis come pugnat Poitoq; vetustas
Historias reserat, dogmata casca notans!
Limpida verba fluunt ferventi pectore & ore:
Cernitur hic madidas qui bibit udes aquas
Ardalidum, facilinam disputat omne Minervâ;
Iuramenta docens quæ pia quæq; mala?
Naturamq; habeant qualēm? quæ gloria utriq;
Competat? & finis quis sit utriq; suus.
Talia compositæ pergit una lingua disertò
Pandere, Te sancti floride Mystra Dei
Hos itaq; exultans præclaros gratulor ausus,
Gratulor ex animo grandia cepta tibi!
Gratulor insigae progressus atq; secundos
In studiis fructus, quos Heliconis agris
Protul-

Protuleras, referens doctum caput, aurea
labra,
Viseera casta, manus, aligerosq; pedes!
Hei mihi! queis possem dignè illos versibus
auctus

Psaltere? quod metrum colliget apta tuis
Musis puniceo laudum præconia crine?

Nam nequeunt tenui carmine celsa eapi!
Ergò jubet Phæbus tali comprēndere mentem.

Voto, sic gracilis quod mea vena feres
Emanans calido & devoto pectoré, supplex
Exoptans Genio prospéra fata tuo:

Pulpito Thespiaclum concendas tempore fausto,
Sidere conspicuo, latificeq; die!

Adplaudant studiis Parnassi Numinæ casti,

Passus & gressus Cynthius ipse regat!

Ante lupos sternat teneris pia cornibus agna,

Quam tibi quid mestii convebat atralues!

Ante suos linguit cantus Philomela canoros,

Quam tua vita malas sentiat agra stro-
phas;

Ante querantur adiue misera sua munia
Paræ,

Quam tibi fortuna vela secunda cadant,

Ante dapes spernat Comus, sua pocula Bacchus
Contemnat, veneri defluat omnis amor;

Deper-

Deperdat Paphius jaculator spicula proffusa,
Et pereat penitus fœda cupidus Lucri :
Vota precessa humiles frustra hoc quam fun-
dier ore
Alii bronuſ faxit ! ſic mea metra vovent !

In honorem amici & fautoris jugi-
tēr honorandi festinanti crenā
gratulabundus accinebat

JOH. R U N G I U S
Sat. Finl.

